

ZJAWISKO STALKINGU W KONTEKŚCIE RESOCJALIZACJI PENITENCJARNEJ KILKA UWAG

Zjawisko stalkingu można analizować w różnych aspektach – prawnym, kryminologicznym, psychologicznym. Można jednakże zauważyć, iż przeprowadzane w różnych krajach obserwacje zjawiska w niewielkim zakresie jedynie odnoszą się do osób osadzonych w zakładach karnych za popełnienie przestępstwa stalkingu.

Problem tzw. stalkingu polegającego na uporczywym nękaniu, mającym postać powtarzających się napaści na tle emocjonalnym na konkretną osobę poprzez ciągle próby nawiązania z nią kontaktu, jako pierwszy dostrzegli Amerykanie. Samo słowo „stalking” pochodzi z angielskiego języka łowieckiego i oznacza podchodzić, czatować, skradać się.

Psychologowie zaś nazwali tak osaczanie ofiary przez prześladowcę. J. Skarżyńska-Sernaglia proponuje, aby mianem *stalkingu* określać „powtarzające się uporczywe nękanie poprzez rozmaite formy naruszenia wolności osobistej i prywatności drugiej osoby, wywołujące u prześladowanego niepokój, skrępowanie, dyskomfort fizyczny i psychiczny, szereg dolegliwości zdrowotnych, fizycznych i psychicznych, trudności w kontaktach interpersonalnych i uzasadnione obawy o własne bezpieczeństwo. Kolejna definicja mówi, iż „stalking jest modelem zachowania, które charakteryzuje się powtarzającymi naruszeniami granic, zarówno w sferze życia publicznego, jak i prywatnego, jednej lub większej liczby osób. Problem ten dotyczy najczęściej kontekstu rodzinnego i partnerskiego. Może również wystąpić wśród znajomych, przyjaciół, bądź w miejscu pracy”.

W definicjach stalkingu specjaliści dostrzegają dwa aspekty. Po pierwsze cechy zachowania sprawcy: świadome, celowe i złośliwe działania skierowane przeciwko ofierze, powtarzające się wielokrotnie, które nie ustają nawet wtedy, gdy nie są skuteczne, a których celem jest osaczenie ofiary; mające na celu zdobycie kontroli i zastraszenie ofiary. Naruszając prawa osobiste ofiary, stalker zakłóca dotychczasowe życie prześladowanej osoby. Badając zjawisko stwierdzono, iż działania podejmowane przez stalkera trwają przez dłuższy okres (od tygodnia do nawet kilku lat). Drugi aspekt zaś przejawia się we wpływie, jaki sprawca ma na funkcjonowanie ofiary (postępowanie sprawcy wywołuje poczucie zagrożenia, budzi lęk, niepokój, narażenie na silny stres, co w konsekwencji może prowadzić do zaburzeń zdrowia fizycznego, psychicznego czy zaburzeń funkcjonowania w społeczeństwie, a w skrajnych przypadkach nawet do prób samobójczych czy śmierci). Często konsekwencją nękania są poważne zmiany w dotychczasowym życiu ofiary, przejawiające się chociażby w zmianie miejsca zamieszkania, miejsca pracy, numeru telefonu czy też zmianie przyzwyczajzeń itp.

Należy zwrócić uwagę, iż w różnych systemach prawnych, które zaczęły stosować politykę antystalkingową, zjawisko przybrało niekiedy różną postać. Dlatego też nie sposób przyjąć, iż określone zachowanie sprawcy będzie wszędzie podlegało takiej samej ocenie prawnokarnej.

Do polskiego prawa karnego przestępstwo stalkingu zostało wprowadzone na mocy ustawy z 25 lutego 2011 roku o zmianie ustawy – Kodeks karny. Nowy typ przestępstwa został opisany w art. 190a Kodeksu karnego:

„§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

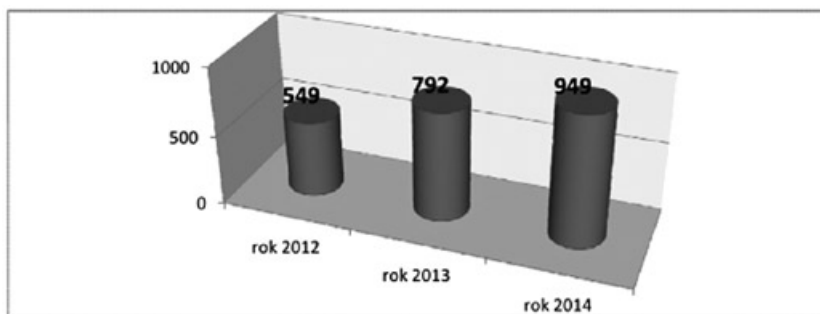
§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego”.

Ministerstwo Sprawiedliwości wskazuje, że od roku 2011 liczba skazań za przestępstwo z art. 190a kodeksu karnego wzrosła ponad dwudziestokrotnie – z 43 skazań w roku 2011 do 949 skazań w roku 2014 (wykres 1.). Większość dotyczy paragrafu 1 art. 190a. W roku 2014 tylko 3 stalkerów zostało skazanych za typ kwalifikowany z art. 190a § 3 k.k., tj. za uporczywe nękanie, w następstwie którego pokrzywdzony targnął się na własne życie.

W roku 2014 w stosunku do aż 690 oskarżonych sądy orzekały o karze pozbawienia wolności.

Wykres 1. Prawomocnie skazani dorośli na podstawie art. 190a § 1–3 kodeksu karnego (stalking) w latach 2012–2014

Źródło: [https://stalking.com.pl/2015/09/29/stalking-w-polsce-statystyka/stalking w Polsce – trochę statystyki 29/09/2015](https://stalking.com.pl/2015/09/29/stalking-w-polsce-statystyka/stalking-w-Polsce-troche-statystyki-29/09/2015/) / Barbara Szopa (dostęp – 3.08.2016.).

Leszek Lernell, rozpoczynając część wykładu prawa karnego dotyczącego kary, podnosił, iż: „Problem kary, jej istoty i podstawy, od tysięcy lat przyciąga ludzką myśl badawczą. Zastanawiali się nad tym zagadnieniem filozofowie i politycy, pisarze i prawnicy, myśliciele wszystkich czasów. Filozofowie badali ten problem na tle odwiecznego dylematu, czy i jaką odpowiedzialność powinien człowiek ponieść za swe czyny. Za swą postawę. Moralisci rozważali ten problem w świetle kategorii sprawiedliwości, dobra i zła, szukając odpowiedzi na pytanie, czy i kiedy może człowiek zadawać innemu człowiekowi dolegliwości, cierpienia, mieszczące się w karze sądowej. Prawnicy zmierzali w swych badaniach do rozwiązania zagadnienia tzw. państwowego prawa karania (*ius puniendi*)”¹.

¹ L. Lernell, *Wykład prawa karnego. Część ogólna*, Warszawa 1961, s. 235. patrz też: I. Nowicka, *Kara dożywotniego pozbawienia wolności w polskim systemie prawnym. Problemy i wątpliwości*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej” 2014, nr 3, s. 66.

W stwierdzenie to wpisuje się podejście Andrew von Hirscha dotyczące sprawiedliwości w kontekście kary. Mianowicie uważał on, że „[...] kara jest sprawiedliwa wówczas, gdy zostaje wymierzona z uwzględnieniem zasady proporcjonalności oraz w odpowiednim stopniu wyraża potępienie dla czynu, którego dopuścił się skazany. Proporcjonalność wyroku opiera się na założeniu, że potępienie wyrażone przez sprawiedliwy sposób, powinno oddawać stopień bezprawności popełnionego czynu. Zgodnie z zasadą proporcjonalności warunek sprawiedliwości powinien skłaniać do ograniczenia usilnego dążenia do zapobiegania przestępczości. Warunek sprawiedliwości zostaje spełniony w znacznym stopniu wówczas, gdy sprawca jest sprawiedliwie osądzony i skazany”².

Wynika z tego wywodu, iż wewnętrzne reguły systemowe, na których opiera się kara kryminalna, zakładają niewymierzanie jej niesprawiedliwie, bowiem poczucie sprawiedliwości jest jednym z elementów określających system organizacji państwowej. Karanie, które jest niesprawiedliwe, nosi znamiona nadużycia prawa i wskazuje na złe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości³.

Sprawcy przestępstwa stalkingu stanowią swoistą grupę sprawców wymagających odpowiedniego traktowania w celu przywrócenia ich na „łono społeczeństwa”. Wynika to ze złożoności zachowania sprawcy, na które może nałożyć się kilka czynników wpływających na odpowiedzialność karną.

Stalking wbrew temu, iż osobie postronnej może wydawać się zachowaniem odbiegającym od norm przyjętych w społeczeństwie, nie jest postrzegany jako jednostka chorobowa, aczkolwiek może być określany jako obsesyjne prześladowanie. Termin ten wynika z dążeń stalkera do kontroli oraz z braku akceptacji wolnego wyboru dokonywanego przez inną osobę. Podstawową potrzebą stalkera jest zamiar przejęcia kontroli nad ofiarą, czemu ma służyć zastraszanie, prześladowanie, a także aranżowanie sytuacji, w których osoba podlegająca stalkingowi odczuwa bezsilność czy lęk. Swym postępowaniem stalker manifestuje chęć zawładnięcia swoją ofiarą⁴.

² A. von Hirsch, *Uzasadnienie istnienia i wymiaru kary we współczesnym retributywizmie*, „Ius et Lex” 2006, nr 1, s. 50.

³ J. Utrat-Milecki, *Kara. Teoria i kultura penalna. Perspektywa integralno-kulturowa*, Warszawa 2010, s. 60–67.

⁴ B. Holyst., *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2004, s. 211.

Badania wskazują, iż mankamenty w funkcjonowaniu psychicznym sprawców wiążą się z określonymi schematami myślenia, które w ich ocenie usprawiedliwiają przekraczanie norm społecznych. Stalkerzy pozostają w błędnym, iluzorycznym przeświadczeniu, że są ofierze nieodzowni do życia. Bez ich ochrony ofiara będzie pozostawała w „szkodliwym” czy „toksycznym” związku z kimś innym. Uważają też, że ofiara swoim zachowaniem polegającym na odrzuceniu tak „wartościowej” osoby, jaką jest sprawca, zasłużyła sobie na karę i nauczkę. Taka perspektywa pozwala na bezlitosne i często brutalne traktowanie ofiary oraz poczucie uzasadnionej wymierzenia sprawiedliwości⁵.

W literaturze przedmiotu pojawia się przekonanie, iż stalkerzy są osobami borykającymi się z zaburzeniami osobowości, czyli względnie trwałym zahamowaniem rozwoju osobowości, których cechą charakterystyczną jest relatywnie niewielka elastyczność w zakresie funkcjonowania psychologiczno-społecznego dotkniętej zaburzeniem osoby, nierzadko też ze skłonnościami do nałogów⁶. Badania przeprowadzone na terenie USA, Kanady i Niemiec nie udowodniły u stalkerów zachowań aspołecznych, które są charakterystyczne dla osobowości nieprzystosowanych, jednakże rozpoznano pewne cechy paranoiczne oraz narcystyczne. Można pokusić się o wskazanie następujących cech charakterystycznych dla sprawców stalkingu:

- niska tolerancja wobec niepowodzeń oraz braku akceptacji przejawianego przez otoczenie;
- wysoka skłonność do postrzegania rzeczywistości w zniekształcony sposób, błędna interpretacja zachowań innych osób;
- natarczywe, a niekiedy agresywne, domaganie się własnych praw, przy jednoczesnym niezważaniu na uczucia oraz potrzeby innych osób;
- brak umiejętności budowania i utrzymywania trwałych relacji interpersonalnych;
- egoizm, stałe dążenie do zwracania na siebie uwagi otoczenia;
- brak empatii⁷.

⁵ K. Tomaszek, *Stalker – psychologiczna charakterystyka sprawców przestępstw „uporczywego nękania”*, (w:) *Studia z Psychologii w KUL*, t. 18, 2012, s. 142.

⁶ J. Skarżyńska-Sernaglia, *Stalking w Polsce – występowanie i charakterystyka zjawiska*, <http://www.psychologia.net.pl/arttykul.php?level=415> (dostęp – 7.08.2016); J. Campbell, C. Hall, G. Lindzey, *Teorie osobowości*, Warszawa 2012, s. 86.

⁷ http://www.adwokatkoscielny.com.pl/publikacje/J.A.Pielichowski_-_Kompodium_pravno-psychologiczne_z_zakresu_stalkingu.pdf s. 4 (dostęp – 6.08.2016).

Według specjalistów stalkerzy mają problemy typu uczuciowego i relacyjnego. Przejawiają deficyty w zakresie empatii, umiejętności nawiązywania bliskich intymnych związków czy też w zakresie kompetencji społecznych. Sprawca wymusza kontakt z ofiarą. Trudno jest mówić o wzajemności, gdy zaangażowanie jest tylko po stronie sprawcy, który nie respektuje praw partnera. Perspektywa postrzegania rzeczywistości przez partnera jest dla niego nie do przyjęcia. Można powiedzieć, iż stalker cechuje się osobowością antyspołeczną, a także egocentryzmem i egoizmem⁸.

Stalkerzy wykazują głęboką frustrację nie tylko potrzeb emocjonalnych, ale również w realizacji planów życiowych i zawodowych. Przeprowadzone diagnozy pozwalają zauważyć, iż opisywanymi sprawcami są często osoby, które nie posiadają stałego zatrudnienia czy własnego mieszkania. Porażki życiowe starają się „przykryć” sukcesami w zdobywaniu władzy nad ofiarą. Poprzez nękanie innej osoby próbują „leczyć” swoje frustracje⁹.

Nie można też nie brać pod uwagę faktu, że sprawcy stalkingu mogą być zróżnicowani pod względem zaburzeń psychicznych. Niektórzy z nich przejawiają zaburzenia psychotyczne i schizoafektywne czy choroby psychiczne, tj. schizofrenię, głęboką depresję, dystymię, chorobę dwubiegunową. Często charakteryzują się zaburzeniami osobowości w postaci niedojrzałej osobowości, osobowości pogranicza (tzw. borderline), osobowości paranoidalnej, osobowości schizoidalnej, osobowości narcystycznej czy osobowości depresyjnej¹⁰.

Wśród zaburzeń osobowościowych charakterystycznych dla stalkerów wymienia się także osobowość zależną. Osoby takie wykazują niezdolność do autonomii i uzależnianie własnego poczucia wartości od innych. Próba zakończenia relacji z nimi rozpoczyna proces uporczywego nękania. W przypadku osobowości pogranicza wyraźnie zaznacza się wybuchowość i impulsywność, niski poziom samokontroli i znaczna skłonność do nadmiernych reakcji w stosunku do bodźca¹¹.

U sprawców stalkingu stwierdzono skłonności do uzależnień od alkoholu, substancji psychotropowych, hazardu, pracoholizmu, bezwzględne-

⁸ K. Tomaszek, op.cit., s. 147–148.

⁹ Ibidem, s. 148.

¹⁰ Ibidem, s. 149.

¹¹ Ibidem, s. 150.

go perfekcjonizmu itp. Wpływa to w sposób znaczący na obniżenie ich poziomu samokontroli w sytuacji obsesyjnego odczuwania miłości. Co interesujące, obsesorzy nierzadko postępują w wielu obszarach funkcjonowania zupełnie racjonalnie¹².

Przedstawione sytuacje to tylko zasygnalizowanie złożoności zjawiska stalkingu po stronie zachowania sprawcy. Nie ulega wątpliwości, iż szereg zaburzeń wyłączy odpowiedzialność sprawcy z uwagi na brak winy. Jednakże pozostaje cały szereg innych, które są właściwe dla tego rodzaju sprawców, a które nie pozostaną bez wpływu na programy resocjalizacyjne podejmowane w zakładach karnych w przypadku orzeczonej kary pozbawienia wolności.

Jednostka penitencjarna, jaką jest zakład karny, wpisuje się w definicję zaproponowaną przez Ervinga Goffmana, a odnoszącą się do instytucji totalnych. Instytucją totalną jest zatem „miejsce pobytu i pracy znacznej liczby osób znajdujących się w podobnej sytuacji, odciętych na jakiś czas od reszty społeczeństwa i prowadzących sformalizowany tryb życia”¹³.

Nie ulega wątpliwości, iż pobyt w instytucji o takim charakterze wiąże się z całkowitą zmianą dotychczasowego życia osadzonych. Pojawia się u nich bunt, agresja, lęk oraz strach pogłębiony frustracją wynikającą z faktu przymusowego przebywania w jednostce penitencjarnej. Często wszystkim tym odczuciom towarzyszy również poczucie niesprawiedliwości. Nakłada się na to doświadczanie takich niedogodności, jak: pozbawienie wolności, brak udogodnień materialnych i usługowych, pozbawienie poczucia bezpieczeństwa, autonomii oraz kontaktów heteroseksualnych.

„Proces resocjalizacji rozpatrywany obecnie jest zespołem działań opiekuńczych, wychowawczych i terapeutycznych wobec osób, które naruszają normy prawne (przestępcy), normy obyczajowe (narkomani, alkoholicy) zarówno w środowisku otwartym, jak i zamkniętym. Wobec tego oddziaływanie resocjalizacyjne ma potrójną osobowość i jest wykonywane poprzez:

- zaspokojenie potrzeb, jako aspekt opiekuńczy;
- doprowadzenie do uzewnętrznienia norm i wartości pożądaných i konstruktywnych dla samej jednostki – aspekt wychowawczy;

¹² Ibidem, s. 150.

¹³ B. Kaldon, I. Kurlak, *Suicydologiczne aspekty patologii społecznej*, Ostrowiec Świętokrzyski 2014, s. 65.

– leczenie stanów chorobowych (pod względem fizycznym i psychicznym) – aspekt terapeutyczny”¹⁴.

Nie ulega wątpliwości, że czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne, odnoszące się do osadzonego, wpływają na to, iż resocjalizacja jest procesem złożonym i skomplikowanym. Jej celem jest wychowywanie osób, u których występują nieprawidłowości w procesie socjalizacji, czyli takich, które z różnych powodów nie są przystosowane do życia w społeczeństwie oraz wykazują objawy przestępczości. Można ten cel ująć także jako dążenie do tego, aby jednostka poprawnie funkcjonowała w społeczeństwie oraz by uznała i respektowała przyjęte ogólnie wartości¹⁵.

Resocjalizacja w zakładzie karnym, czyli tzw. resocjalizacja penitencjarna, to proces bardzo trudny, ponieważ dotyczy przestępców, czyli ludzi wysoce zdemoralizowanych. Fakt, iż resocjalizacja odbywa się w instytucji penitencjarnej, wpływa w znacznym stopniu na owo utrudnienie¹⁶.

Sam fakt osadzenia i okoliczności z tym związane to jedynie część problemów, z którymi musi zmierzyć się resocjalizacja. Dodatkowym problemem są wszelkiego rodzaju uzależnienia osadzonych, w tym w szczególności uzależnienie od alkoholu lub narkotyków.

Ze względu na wagę zagrożeń wynikających ze skłonności do nałogu alkoholowego w latach 90. powstał profesjonalny program ATLANTIS, który oparty jest na Dwunastu Krokach Anonimowych Alkoholików. Program ten opiera się na założeniu psychokorekcji, polegającej m.in. na kontaktach z ludźmi mającymi podobne problemy z alkoholem oraz na korzystaniu z pomocy fachowych terapeutów¹⁷.

„Przy realizowaniu kary pozbawienia wolności, uwzględniając cel tej kary, którego końcowym etapem jest zapobiegnięcie powrotowi do przestępstwa, szczególnie ważne jest, aby zidentyfikować czynniki, które doprowadziły do skazania jednostki. Odnosi się to ściśle do prewencji kryminalnej, która zakłada między innymi, że najskuteczniejszą metodą przeciwdziałania negatywnym zjawiskom będzie zwalczanie przyczyn

¹⁴ L. Pytka, *Resocjalizacja – anachronizm, utopia czy nowe wyzwanie socjopedagogiczne?*, (w:) B. Urban (red.), *Dewiacje wśród młodzieży. Uwarunkowania i profilaktyka*, Kraków 2001, s. 221.

¹⁵ L. Pytka, *Pedagogika resocjalizacyjna*, Warszawa 2000, s. 10–11.

¹⁶ K. Linowski, I. Wysocki, *Oddziaływanie psychokorekcyjne na skazanych agresywnych w warunkach penitencjarnych*, s. 99–103.

¹⁷ K. Linowski, J. Nowicka, *System terapeutyczny dla więźniów uzależnionych od alkoholu*, Ostrowiec Świętokrzyski 2004, s. 86.

powstania takich zjawisk, a nie tylko objawów. Diagnozując, jakie działania zapobiegawcze i zwalczające należy najpierw podjąć oraz do kogo mają być one skierowane, można następnie przejść do terapii. Selektywne dobieranie środków resocjalizacyjnych, po odpowiednim rozpoznaniu czynnika przestępczo-twórczego, będzie stanowiło przejaw zastosowania zasady indywidualizacji wobec sprawcy skazanego na karę pozbawienia wolności¹⁸.

Interpretacja przepisów – kodeksu karnego, kodeksu karnego wykonawczego – pozwala na stwierdzenie, iż kara pozbawienia wolności ma na celu wywołanie u skazanego dążenia do kształtowania u siebie pożądanых postaw, głównie poczucia odpowiedzialności i przestrzegania porządku prawnego. Ma to w konsekwencji prowadzić do powstrzymywania się przez skazanego od ponownych zachowań przestępczych. Jej istota sprowadza się do readaptacji społecznej więźnia i skierowana jest na osiągnięcie rezultatów odnośnie do celów wychowawczych i zapobiegawczych.

Z treści przepisu art. 67 § 2 i 3 k.k.w. wynika sposób, w jaki kara pozbawienia wolności powyżej wskazany cel ma osiągnąć. Określona przepisem zasada indywidualizacji kierunkuje oddziaływanie kary na konkretnego osadzonego, nie tylko w zakresie rodzaju i typu zakładu karnego, ale także środków wykorzystywanych w szczególności do osiągnięcia celu wykonywania kary pozbawienia wolności, takich jak praca, edukacja, zajęcia kulturalno-oświatowe, zajęcia sportowe oraz utrzymywanie kontaktów z rodziną i środowiskiem zewnętrznym¹⁹.

Niezbędne jest zróżnicowane podejście do skazanych. Wynika to z faktu, że „możliwości wejścia w konflikt z prawem są bardzo różne, tak też podejście do poszczególnych osadzonych powinno takie być. Wobec tego należy właściwie dobierać środki do określonych jednostek, wtedy dopiero kara będzie celowa z perspektywy resocjalizacji²⁰”.

Niezbędne jest zatem postawienie właściwej diagnozy, konsekwencją czego powinna być taka terapia, która skutkowałaby zmianami postawy osadzonego. Wówczas należy domniemać, iż proces resocjalizacji w zakładzie karnym będzie możliwy i jak najbardziej skuteczny. Dobór odpowiednich, czyli efektywnych środków resocjalizacyjnych może nastąpić

¹⁸ S. Paweła, *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003, s. 201.

¹⁹ M. Kuć, *Indywidualizacja wykonywania kary pozbawienia wolności*, Lublin 2007, s. 53–79.

²⁰ G. Kowalski, *Podmiotowe i przedmiotowe uwarunkowania przestępstwa (studium kryminologiczno-prawne)*, Toruń 2012, s. 324–326.

poprzez powiązanie oddziaływań resocjalizacyjnych z przyczynami popełnienia przestępstwa przez skazanego.

W toku resocjalizacji penitencjarnej możliwe jest osiągnięcie celu minimum lub maksimum. „Cel minimum opiera się na odciążeniu osadzonych od ponownego popełniania przestępstw, więc zmierza to tylko do poprawy jurydycznej i wiąże się z brakiem respektu dla moralności panującej w społeczeństwie. Readaptacja w przypadku tych skazanych przebiega słabo, a czasami w ogóle się nie odbywa. Bywają przypadki tak zwanej integracji negatywnej, czyli przywiązanie się do pewnej zdemoralizowanej grupy, takiej jak alkoholicy czy narkomani. Z kolei cel maksimum oprócz zawarcia w sobie celu minimum, czyli zniechęcenia do działalności przestępczej, polega także na zdobywaniu respektu dla norm społecznie przyjętych. U skazanych, u których osiągnięto cel maksimum, przychodzi na ogół poprawna readaptacja społeczna, co wiąże się przede wszystkim z nawiązaniem pozytywnych stosunków rodzinnych na zasadzie dawcy i biorcy, co oznacza aktywny udział w rodzinie, czyli pomoc w jej utrzymaniu, nie tylko życie na jej koszt”²¹.

Podsumowując, resocjalizacja w jednostce penitencjarnej jest bardzo skomplikowana, a nieraz wręcz niemożliwa do osiągnięcia. Nie ulega wątpliwości, iż czynnikiem, który może być gwarantem sukcesu, jest poznanie sprawcy przestępstwa, a w kontekście tejże publikacji – stalkera. Złożoność zachowania sprawcy stalkingu niewątpliwie przekłada się na proces resocjalizacji. Ponowne dostosowanie się takiej osoby do życia w społeczeństwie jest bardzo skomplikowane. Składa się na to wiele czynników, z których znaczącą rolę odgrywają także uwarunkowania związane z pobytem w więzieniu.

BIBLIOGRAFIA

1. Ambrozik W., Kieszkowska A., *Tożsamość grupowa dewiantów a ich reintegracja społeczna*, Kraków 2012.
2. Campbell J., Hall C., Lindzey G., *Teorie osobowości*, Warszawa 2012, s. 86.
3. Hołyst B., *Psychologia kryminalistyczna*, Warszawa 2004.
4. Kałdon B., Kurlak I., *Suicydologiczne aspekty patologii społecznej*, Ostrowiec Świętokrzyski 2014.
5. Kowalski G., *Podmiotowe i przedmiotowe uwarunkowania przestępstwa (studium kryminologiczno-prawne)*, Toruń 2012.

²¹ W. Ambrozik, A. Kieszkowska, *Tożsamość grupowa dewiantów a ich reintegracja społeczna*, Kraków 2012, s. 42–45.

6. Kuć M., *Indywidualizacja wykonywania kary pozbawienia wolności*, Lublin 2007.
7. Lernell L., *Wykład prawa karnego. Część ogólna*, Warszawa 1961.
8. Linowski K., Nowicka J., *System terapeutyczny dla więźniów uzależnionych od alkoholu*, Ostrowiec Świętokrzyski 2004.
9. Linowski K., Wysocki I., *Oddziaływanie psychokorekcyjne na skazanych agresywnych w warunkach penitencjarnych*.
10. Nowicka I., *Kara dożywotniego pozbawienia wolności w polskim systemie prawnym. Problemy i wątpliwości*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Finansów i Prawa w Bielsku-Białej”, 2014, nr 3.
11. Pawela S., *Prawo karne wykonawcze. Zarys wykładu*, Kraków 2003.
12. Pytka L., *Pedagogika resocjalizacyjna*, Warszawa 2000.
13. Pytka L., *Resocjalizacja – anachronizm, utopia czy nowe wyzwanie socjopedagogiczne?*, (w:) B. Urban (red.), *Dewiacje wśród młodzieży. Uwarunkowania i profilaktyka*, Kraków 2001.
14. Skarżyńska-Sernaglia J., *Stalking w Polsce – występowanie i charakterystyka zjawiska*, <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=415> (dostęp – 7.08. 2016.).
15. Tomaszek K., *Stalker – psychologiczna charakterystyka sprawców przestępstw „uporczywego nękania”*, (w:) *Studia z Psychologii w KUL*, t. 18, 2012.
16. Utrat-Milecki J., *Kara. Teoria i kultura penalna. Perspektywa integralno-kulturowa*, Warszawa 2010.
17. Von Hirsch A., *Uzasadnienie istnienia i wymiaru kary we współczesnym retributywizmie*, „Ius et Lex” 2006, nr 1.
18. http://www.adwokatkoscielny.com.pl/publikacje/J.A.Pielichowski_-_Kompendium_prawno-psychologiczne_z_zakresu_stalkingu.pdf s. 4 (dostęp – 6.08.2016).

STRESZCZENIE

Izabela NOWICKA

ZJAWISKO STALKINGU W KONTEKŚCIE RESOCJALIZACJI PENITENCJARNEJ KILKA UWAG

Słowa kluczowe: stalking, ofiara, zakład karny, resocjalizacja, odpowiedzialność karna

Artykuł podejmuje problematykę przestępstwa stalkingu wobec konieczności diagnozy zachowania sprawcy. Pojemność zakresu znamienia ustawowego „nękanie” nie tylko wpływa na odpowiedzialność sprawcy, ale może także kształtować podejście do resocjalizacji sprawcy umieszczonego w zakładzie karnym. Przedmiotowa publikacja opisuje zjawisko stalkingu pod kątem kryminologicznym, psychologicznym, prawnokarnym, by następnie odnieść się do zagadnienia wskazanego w tytule.

SUMMARY

Izabela NOWICKA

THE PHENOMENON OF STALKING IN THE CONTEXT OF REHABILITATION PENITENTIARY. SOME COMMENT

Keywords: stalking, the victim, prison, rehabilitation, criminal liability

Article take the issue of the crime of stalking against the need to diagnose the behavior of the perpetrator. The capacity range of the mark statutory „bullying” affects not only the responsibility of the perpetrators but also can shape the approach to the rehabilitation of the offender placed in prison. The present publication describes the phenomenon of stalking in terms of criminology, psychology, criminal-law would then address the issues indicated in the title.

NOTA O AUTORZE

Insp. dr hab. Izabela Nowicka, prof. Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.